

Önsöz

Kutuplar, dünyanın en gizemli ve heyecan verici bölgeleri arasında yer almaktadır. Kutup araştırmaları, doğanın en çetin koşullarında bilgiye ulaşma isteği ve insanoğlunun sınırlarını zorlama çabasıyla şekillenmiştir. Bu istek ve çabanın bir yansıması olan bu eserde, farklı disiplinlerin bakış açılarıyla bu alanlardaki çeşitliliğin, farklılıkların ve derinliğin Türk okuruna, kendi dilimizde sunulması hedeflenmiştir.

Ülkemizde kutup araştırmalarının son yıllarda artmasının da etkisiyle yayınlarda ve özellikle yabancı dillerden Türkçeye çevrilen metinlerde kullanılan terimlerde farklılıklar göze çarpmaktadır. Kutup bölgeleri hakkında temel bilgilerin farklı metinlerde farklı şekilde ifade ediliyor olması da anlam karmaşalarına yol açmaktadır. Diđer yandan kutup bölgelerine ilginin artmasıyla konuyu merak eden, çalışan veya çalışmak isteyen kişilerin ulaşabileceği Türkçe kaynakların sınırlı olduğu da görülmüştür. Bu sebeplerle terim birliğinin sağlanması, terimlerin doğru kullanımlarının dilimize yerleşmesi ve araştırmacılar ve ilgi duyan herkese temel bilgilerin sunulması amacıyla böyle bir çalışmanın yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur.

Bu ihtiyaç üzerine TÜBİTAK Bilim ve Toplum Başkanlığı (BİTO) ve Marmara Araştırma Merkezi (MAM) Kutup Araştırmaları Enstitüsü (KARE) koordinasyonunda, 2020 yılı Eylül ayında kutup bölgeleri üzerine ansiklopedi hazırlanması için çalışmalar başlatılmıştır. Pandemi döneminde çevrimiçi yapılan toplantılar ile ilk adımlarının atıldığı çalışma, ana konu alanları ve maddelerin belirlenmesinin ardından kutup bölgelerinde saha tecrübesi olan, konusunda uzman madde yazarları ile yürütülmüştür.

Yaşam Bilimleri, Yer Bilimleri, Fiziki Bilimler ile Sosyal ve Beşeri Bilimler bölümlerinden oluşan Kutup Bilimleri Ansiklopedisi, farklı disiplinlerin kutup bilimlerine olan katkısını anlamak ve okurlara bu alanda kapsamlı bir bakış açısı sunmak amacıyla hazırlanmıştır. Kutup bölgelerinde yaşayan canlılardan bölgelerin jeolojisine, atmosfer yapısından coğrafi özelliklerine, deniz canlılarından yerli halklara kadar pek çok konu, tanımlar, örnekler ve görsellerle sunulmuş, terim birliği sağlanarak açıklanmaya çalışılmıştır.

Başeditörlük görevini yürütmüş olduğum bu ansiklopedide Doç. Dr. Hasan Hakan Yavaşoğlu ile Barbaros Büyüksađnak koordinatör olarak görev almıştır.

Ansiklopedinin kapsadığı konu alanlarında Fiziki Bilimler için Doç. Dr. Elif Genceli Güner, Sosyal ve Beşeri Bilimler için Prof. Dr. Harun Gümrükçü ve Doç. Dr. Ebru Caymaz, Yer Bilimleri için Prof. Dr. Raif Kandemir ve Doç. Dr. Naki Akçar ve Yaşam Bilimleri için Prof. Dr. Şamil Aktaş ve Dr. Atilla Yılmaz konu editörü olarak görev almışlardır. Farklı disiplinlerden 65 madde yazarının uzun soluklu bir çalışma ile hazırladığı bu eser, şimdilik yaklaşık 565 maddeden oluşmaktadır.

Ansiklopedinin hazırlığında konusunda uzman bir kadro görev almış olsa da maddelerin yazımında, editöryal süreçlerde, yayına hazırlık, dizgi ve basım aşamalarında sehven ortaya çıkan hataların bulunması mümkündür. Bunların giderilmesi ve eserin geliştirilmesi adına yapılacak eleştirilerin ve katkıların memnuniyet ile karşılanacağını bilinmesini isteriz.

Ülkemizde ve dünyada bu ve benzeri eserlerin paylaşımı artık dijital teknoloji platformlarında gerçekleştirilmektedir. Bu eserin de basılı kopyasının yanında dijital bir ortamda, dinamik bir gelişim ve katkı sürecinde güncellenmesi planlanmıştır. Dijital platformda sunulan ve yaşayan bir ansiklopedinin gelecek nesillere miras bırakılması önemli bir değer oluşturacaktır.

Bu bağlamda bu eser fikrinin oluşumundan sonuçlanmasına kadar desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen başta T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanı Sayın Mehmet Fatih Kacır'a, TÜBİTAK Başkanı Prof. Dr. Hasan Mandal'a bilhassa teşekkürlerimi sunarım. Süreci sahiplenen, destekleriyle hep yanımızda olan BİTO Başkanı Sayın Ömer Kökçam'a, yazım aşamasından basım aşamasına kadar beraber yürüdüğümüz Genel Yayın Yönetmeni Fatma Başar'a ve ansiklopedinin yayıma ve basıma hazırlanmasında emeği geçen Popüler Bilim Kitapları editörleri ile bu süreci koordine eden Adem Uludağ'a, ayrıca Ansiklopedi koordinatörlerimize, konu editörlerimize ve madde yazarlarımıza teşekkür ediyorum. Koordinatörlerimizin gayreti, yazarların özverili çalışmaları, konu editörlerinin özenli çabaları ve TÜBİTAK BİTO çalışanlarının katkısı ile süreçte yer alan tüm paydaşların fedakârlığı, bu eserin oluşmasında önemli rol oynamıştır.

T.C. Cumhurbaşkanlığı himayelerinde, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı uhdesinde ve TÜBİTAK MAM KARE koordinasyonunda yürütülen kutup bilimleri çalışmalarının ülkemizde geldiği yeri göstermesi, konusunda ilk ve tek kaynak olması ve her yaştan tüm toplumumuza kucaklaması açısından müstesna bir eser meydana getirilmiştir. İnanıyoruz ki bu eser, Piri Reis'ten günümüze coğrafi keşiflerin ardından uzay çalışmalarına uzanan milli teknoloji yolunda önemli bir köprü ve Cumhuriyetimizin 100. yılında, kutup çalışmalarına ilgi duyan herkes için değerli bir kaynak olacaktır. Ayrıca Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün yabancı bilimsel terimlerin dilimize çevrilmesi ve kullanımının yaygınlaştırılması amacıyla öncülük ettiği çalışmalara, kutup araştırmaları alanında bir katkı sağladığımızı umuyorum. Bu çalışmanın ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını temenni ediyorum, saygılarımı sunuyorum.

Prof. Dr. Burcu Özsoy

Kutup Bilimleri Ansiklopedisi Başeditörü